

İskender PALA ile Söyleşi

Konuşan:
Semih TOPSAKAL

1958’de Uşak’ta dünyaya geldi. 1979’da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. Divan edebiyatı dalında 1983’te doktor, 1993’te doçent ve 1998’de profesör unvanını aldı.

“*Divan Şiirini Sevdiren Adam*” olarak da anılan İskender Pala, 1989’da Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü’ne, 1990’da AKDİTYK Türk Dil Kurumu Ödülü’ne, 1996’da Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülü’ne, son olarak da 2013’te edebiyat dalında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü’ne layık görüldü. Ayrıca hemşehrileri tarafından “Uşak Halk Kahramanı” seçilen İskender Pala’nın birçok bilimsel çalışmasının yanında romanları da büyük bir dikkatle takip edilmektedir.

Türk Patent Enstitüsü tarafından marka ödülüne layık görülen ve adı tescillenen İskender Pala, *Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk, Katre-i Matem, Şah&Sultan, Od, Efsane* ve son olarak da *Mihmandar* romanlarını yayımladı. Hâlen İstanbul Kültür Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışıyor.

“Hayali anlatırken hangi gerçekliği insanlara kabul ettirebilirim sorusunun peşindeyim ben.”

• *E. Morgan Forster; romanı, gerçeklik ve düşsellik arasında uzanan geniş bir yazı alanı olarak ifade ediyor. Romanlarınıza bakıldığında sizin romanlarınızda gidişatın gerçeklik yönünde ağır bastığı görülüyor. Bir edebî tür olarak roman sizin için neyi ya da neleri ifade ediyor?*

Bu soru, bundan 50 yıl önce farklı, 25 yıl önce farklı, şimdi farklı cevaplanabilir. Romanın ilk ortaya çıkış dönemlerini düşünürsek, toplumun belirli bir zihinsel ihtiyacına cevap veren entelektüel birikimin belirli halk kitlelerine yayılması için bir araç olan ama mutlaka eğlendirici bir tarafı da olan bir tür diyebiliriz. Zaman ilerledikçe bu dengeler bazen birinin lehine bazen diğerrinin lehine değişiyor. Bugün roman, elitlerin eğlence maksadına yönelik ve sanat eseri olma kaygısı taşıyan edebî tür gibi görünüyor. Elbette çağdan çağa sanat eseri kıstaslarının değişmesi de romanı derinden etkiliyor. İnsanların iyi bir sanat eserinden haz duyacakları, lezzet alacakları şüphesizdir. Fakat bu çağın insanları veya bu çağın okuyucusu bir sanat eserinden ziyade hoşça vakit geçirebileceği metin arıyor gibi. Çünkü bu çağ bilgilenmeyi değil eğlenmeyi önemsiyor. İnsanlar bilgi sahibi olmak için para harcamıyorlar, zaman harca-

mıyorlar, emek de harcamıyorlar; ama eğlenmek için hem para hem zaman hem de emek harcıyorlar. O hâlde romanın durduğu yer, ortaya çıktığı döneme veya elli yıl önceki durduğu yere göre bugün daha farklıdır.

Benim romanım eğlenceli bir okuma metninin içerisinde insanlara neyi öğretebilirim sorusuyla birlikte yürüyor. Hayali anlatırken hangi gerçekliği insanlara kabul ettirebilirim sorusunun peşindeyim ben. Benim için okuyucunun bir romanı bitirdikten sonra aklında ne kaldığı önemlidir. Yani okuyucuya söylemek istediğiniz bir fikriniz var ise bunu, edebî eser, söz gelimi bir romanın satırları arasında söylediğinizde insanlar buna ideoloji yahut bir fikri dayatma olarak değil bir sanat eseri olarak bakıyorlar. Elbette ben bir fikri dayatacak insan değilim. Hiçbir zaman da böyle bir gaye içinde olmadım. Fakat bir fikri öğretmek için romanın da bir araç olduğunu biliyorum. Bu bağlamda bakıldığında *Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk* kitabım, roman olarak kurgulanmış bir eğitim veya bilim kitabı gibidir. Çünkü ben orada divan edebiyatının üzerindeki olumsuz düşüncelerden toplumu arındırmak amacıyla yola çıktım ve divan edebiyatının çok da kötü olmadığını insanlara göster-

meliyim dedim. Okuyucu çok kötü olmadığımı gördüğü gibi çok iyiymiş dedi. O kitabı yazdığım da benim romancı kimliğim yoktu, bilim adamıydım. Sonra bunun başka alanlarda da yürütülebileceğini, geliştirilebileceğini öğrenince roman teorilerini, roman nasıl yazılır, romanda neler yapmak gerektiğine dair okumalarımı yoğunlaştırdım.

• ***Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk gerçekten de divan şiirinin dünyasını bize anlatmıştı. Hani denilebilir ki bir Leyla / Mecnun kitabının peşinden sürüklenip giden koca bir edebiyat tarihi gibi. O kitaba kahraman yaptığımız Leyla ve Mecnun, tohumu şiirle harmanlanmış bir medeniyet için hangi anlamları ihtiva ediyor?***

Leyla ile Mecnun hikâyesi Doğu'nun en muhteşem aşk hikâyesidir ve her okuyucunun zihninde bu hikâyeyle ilgili bir iz düşümü vardır. Kimisi onu Orhan Gencebay'ın çevirdiği bir film zanneder, kimisi bir Doğu masalı diye bakar. Ama *Leyla ile Mecnun* hikâyesi bizde bir kültürün taşıyıcı kitaplarından. *Leyla ile Mecnun* nesilleri birbirine bağlayan kuşaklar arasında bizim bir millet olduğumuzu hissettiren, fark ettiren ve bunu sonraki kuşaklara durmadan tekrarlayan, öğreten kitaptır. O kitap, hiç şüphesiz yüzyıllar boyunca çeşitli topluluklar tarafından, okuma yazmanın %3 olduğu çağlarda, o üç kişiden birinin okuyup geriye kalan 97 kişinin dinlediği bir sistemle top-

lumu harmanladı. O kitabı okuyan kişi aynı zamanda kitabın içerisindeki medeniyet kavramlarını, o medeniyetin zenginliklerini anlattı bir meddah gibi. Ramazanlarda teravihten sonra ya da ikinci vakitleri *Battalgazi* cenkleri, *Leyla ile Mecnun*, *Kerem ile Aslı* bir de *Muhammediye* yahut da *Ahmediye* okunurdu. Bunlar bir hafta birisi bir hafta birisi okunarak, o toplumun ahlak kurallarından tut sosyal gelişmelerine varasıya kadar toplumda -küçükler ve büyüklerin ortak dinlediği, dede ile torunun aynı mecliste, aynı hikâyeyi dinlediği şekilde- bir insicamı meydana getirdi. Bunun genlerimizde yarattığı olumlu bir bakış açısı var. Herkes *Leyla ile Mecnun* deyince kendisini biraz Leyla veya biraz Mecnun hissetmek istiyor. On yedi yaşına gelen her genç kız veya delikanlı Leyla yahut da Mecnun ile kendisini özdeşleştirebiliyor. Doğu'nun gönül coğrafyasına açılan kapısıdır o. O yüzden *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk*'ta Leyla ile Mecnun'u konu edinmiş olmam ve hikâyeyi bir kitabın ağzından anlatmış olmam hiç şüphesiz çok kişiyi bu bakımdan etkiledi.

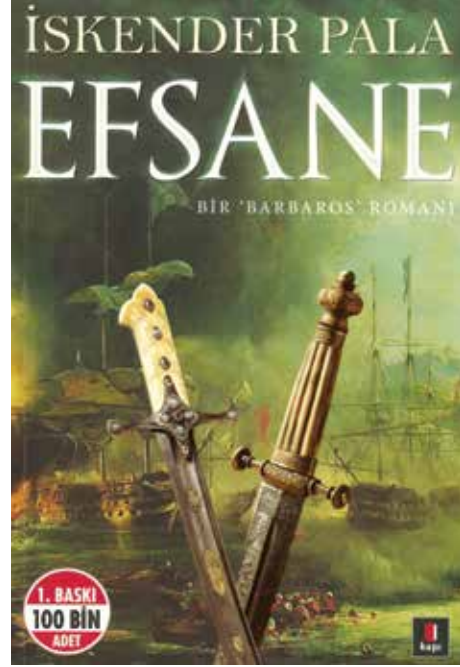
• ***Eski ve yeni romancılarından kimleri takip ediyorsunuz?***

Benim gibi bir meseleniz var ve bu meseleyi anlatmak için bir roman yazıyorsanız, o zaman çok araştırmak, çok okumak zorundasınız. Romancının başarılı olabilmesi için çok okuması lazım. Okuduğunun roman olması şartını öne sürmüyorum. Yani sadece romanlar okuyarak başarılı bir

romancı olunur da demiyorum. Bilimsel kitaplardan, anlatacak konuya dair araştırmalardan, tarihe yönelik yüzünden özellikle roman içinde geçen konuların, yahut ağdaş bir romansa ağdaş gelişmelerin, siyasetin, ilişkilerin, insan anlayışlarının, entelektüel birikimlerin her birinin eğer romanın içerisinde bir yeri olacaksa bunların araştırılarak, öğrenilerek yazılması taraftarıyım. Falanca romancıyı kendime örnek aldım diyebileceğim bir durum söz konusu değil. Çünkü sevdiğim romancılar var, tarihî romanların yazarlarını severim.

Dünyanın her yerinden romancıları okumaya çalışırım. Kozanoğulları'nın, Atsız'ların, Kou'ların kitaplarını okuyarak büyüdüm, Sepetçioğlu'nun yahut da Peyami Safa'nın, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, Reşat Nuri veya Refik Halit gibi yazarların dünyasından geçtim. Ama romantik Goethe'yi, realist Tolstoy'u, naturalist Zola'ya yahut Shakeaspeare, Dickens, London, Steinback, Hugo veya Hemingway asla bir kenarda kalsın diyemeyeceğim kişilerdir. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*, *Tutunamayanlar* yahut *Ulysses*'in önemli bir yeri vardır hayatımda.

Çağdaş romancıardan da takip ettiklerim var elbette. Dan Brown'un, Grange'in romanlarını okurum. Vampirleri değil elbette. Bunun yanında peyderpey okuduğum ve beğendiğim romanlar olur. Latin Amerika'dan, Yunan'dan, Mısır'dan çeviriler olursa okumayı severim. Doğaldır ki ro-

manı arkadaşlarımla kitaplarını da okurum. İhsan Oktay Anar, Elif şafak, Ahmet mit, Ayşe Kulin, Orhan Pamuk gibi isimleri takip eder yeni çıkan kitaplarını hemen okurum. Onların ne yaptığını, romanın Türk edebiyatında nerelere doğru ilerlediğini, benim burada ne yapmam gerektiğini görmek ve durduğum yerin belirlenmesi için onları da mutlaka okumak zorunda hissederim kendimi. Ayrıca heyecan da duyarım, çünkü roman benim için de bir eğlencedir, eğlenceli ve yararlı bir zaman dilimini doldurur. Okunan her roman size bir şey anlatır, uçup gitmez. Yani bir konser izlemek gibi değildir, bir sinema filmi izlemek gibi değildir. Bir sinemaya giderseniz, filmin bir mesajı vardır, onu alırsınız. Ama roman o mesajdan daha fazlasını

On yedi yaşına gelen her genç kız veya delikanlı Leyla yahut da Mecnun ile kendisini özdeşleştirebiliyor. Doğu'nun gönül coğrafyasına açılan kapısıdır o.

verir size. Estetik lezzet ve sözün büyüsunü verir o. Bunun için bir konunun hem romanını okumuş hem filmi izlemişseniz film size yavan gelir. Çünkü roman sizi daha çok kuşatır. Zihninizin çeperlerinden size yolculuklar yaptıran, kalbinizden pencereler açıp farklı dünyaları gösteren bir alandır roman. Evet, eğlenirsiniz roman okurken. Buradaki eğlenceyi sadece zaman tüketmek anlamında kullanmıyorum. İnsanların eğilimlerinin bu yönde olduğunun bilincinde olmak gerektiğini söylüyorum. Yoksa roman bir eğlence aracıdır değil, roman eğlendirirken insanlara bir şeyler anlatma aracıdır bağlamında söylüyorum.

• **Romanlarınız şiir ile iç içe. Sayfalar arasında kaynayan, fokurdayan duygular şiir olarak sürekli taşkın veriyor. Şiire, özellikle divan şiirine olan sevginiz, bağlılığınız malum. Şah&Sultan'da "Sevgiye en ziyade yakışan söz elbette şüirdi." diyorsunuz. İskender Pala'ya roman yazdıran içindeki şiir sevgisi midir?**

İddialı olur bunu söylersek; fakat payı var mıdır dediğinizde hiç şüphesiz çok yüksek oranda bir payı vardır. Benim mesleki birikimim çeyrek yüzyılı aşkın zamandır şiirle alakalı. Ben

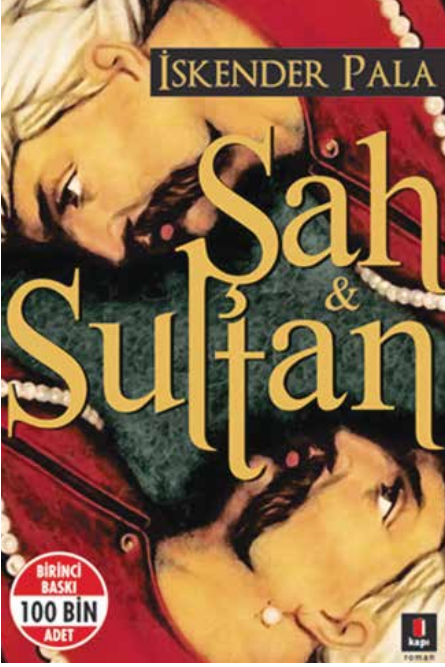
şiirin işçisiyim. Şair değilim. Hiçbir zaman da şair olamadım. Belki de olmak istemedim, olmak isteseydim olamayabilirdim. Çünkü ben Fuzuli'yi tanıyorum, Yunus'u tanıyorum. Fuzuli gibi söyleyemedikten sonra şair olmanın da yavan kalacağı bir dünyanın zenginliğini taşıyorum içimde.

Divan şiiri 600 yıl boyunca bana o kadar geniş bir şiir zevki tattırdı ki şairanelikten öte geçemedim. Biraz da korktum diyebilirim. Ama düzyazıyı şiir gibi yazdım bu sayede. Yani divan edebiyatının meslek olarak tercih edilmesi ister istemez şiirin hayatımın her kademesini etkilemesini sağladı. Sadece romanlarıma değil, hayatımın içine de nüfuz etti. İlişkilerime de, konuşmalarına da, dostluklarına da. Tavla oynarken bile hâle uygun bir beyit söyleyip rakibini yenmek daha güzel geliyor insana. Onun için şiir, hayatımın her kademesinde var. Belki de şair olamamamın hıncını romandan çıkarıyorum. Şiirin işçisiyim, o işçilikten roman yazarken de -bildiğim tek şey o çünkü- ister istemez istifade ediyorum.

Bir de benim romanlarımda şu var; ben bildiğim konunun romanını yazıyorum. Kesinlikle şu konuyu araştırayım da bir roman yazayım dan ziyade, şu konuda bir roman yazılmalı dediğim konuyu yazıyorum. Bir ihtiyaç görüyorum, o ihtiyacın benim zihnimdeki karşılığını ve toplumun edilmesi gereken tarafını tespit ediyorum, ondan sonra diyorum ki evet, bu ihtiyacı giderecek bir edebî eser orta-

ya çıkarabiliriz. Romana böyle başlıyorum. Bu bakımdan roman kahramanları bu çağın kimlik arayışındaki insanlarına örnek ve ideal tipler oluşturacak kişilerdir. Bunlar da benim hayatımın içindedir. Yunus Emre benim 25 yıldır derslerimde anlattığım kişidir. Yavuz Sultan Selim yahut Şah İsmail derslerimde sürekli adını andığım, şiirlerini okuduğum insanlardır. Fuzuli, *Leyla ile Mecnun* benim her zaman hayatımın bir parçası olmuştur. Konferanslarımda bile onlardan sık sık bahsederim. Lale Devri, yahut *Katre-i Matem*'de anlattığım dönem Nedim dolayısıyla tam da benim konularımın arasındadır. Beri taraftan Barbaros Hayrettin Paşa benim 15 yıllık denizcilik birikimimin rüyalarını dolduran adamdır. Ebû Eyyüb hazretleri İstanbul ile gönül bağım olan, dolayısıyla Müslüman kimliğimle de çok önemseydiğim, onun için hayatı hakkında sürekli araştırma yaptığım kişidir. Dolayısıyla bunlar zaten benim çevremdeydi. Fakat toplumun bu insanları tanınması gerekiyor. Ne kadar tanınması gerekiyor? Örnek almak isterlerse, evet bu benim için iyi bir örnektir cümlesini kurabilecekleri kadar yakından. Çünkü bugünün gençlerinin çoğunda kimlik problemi var. Bu problemlerin arkasında diğer söyleşilerimde de belirttiğim gibi, onlara evet, olmak istiyorsan bak bu adam gibi olabilirsin, o senin 18. göbekten büyük dedendir, sen onun genlerini taşıyorsun, olabilirsin, zor değildir, çünkü o olmuş, hatta bundan 300 sene o olduysa, sen bu kadar imkân, bu kadar

teknoloji, bu kadar bilgi çağında zaten olabilirsiniz, elbette fetihler yapmak istiyorsanız artık kadirgalar yapmayacaksınız, ama önüne koyduğunuz bir bilgisayardan kadirga gibi onu yüzdürüp fetihler yapabilirsiniz demeye çalışıyorum gençlere.

• ***Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanınızda “Bir kitapta yazarın ilk yazdığı değil, okuyanın son söylediği önemlidir muhakkak.” diyorsunuz. Kitabın son sayfasına gelip kapağını kapattığında okuyucuda özellikle bırakmayı arzuladığınız bir duygu, düşünce var mıdır veya romanlarınızı yazarken hangi amacı güdüyorsunuz?***

Okuyucu bir heyecan ile bir kitabı alır. Okumaya başlar. Ya ilk elli sayfasında bunalır, umduğunu bula-

maz, yahut benim aradığım değilmiş, sıralaması farklıymış der. Tabii bir şeydir bu, yani herkes her şeyi sevecek diye bir kural yok der ve bırakır elinden. Eğer ilk on sayfada, yirmi ya da otuz sayfada bırakmadı da devam ettiyse o zaman sonuna kadar o kitabı ilgi ile okur. Yazar, okuyucunun o ilgisini canlı tutarak ona bir şeyler anlatabiliyorsa başarılı olmuş demektir. İster deneme kitabı olsun, ister bilimsel bir tez, ister bir roman, ister bir şiir kitabı olsun, yazarın heyecanını okuyucu hissettiği anda kitap maksadına ulaşmıştır bana göre. Kelimeler kendi üzerlerine düşen görevi yapmış olur. Ben bütün romanlarımda hatta bütün kitaplarımda bunu başardım mı diye daha o romanı yayımlamadan önce kendime sorarım. Çeşitli kişilere okuturum ve çeşitli katmanlarda insanların fikirlerini alırım. Ondan sonra bunu yayımlamaya kalkarım. Nitekim kitaplarımda bilimsel kontrolünü her defasında yaptırırım. Romancı kimliğiyle yazıyorum ama okuyucu son sayfayı kapattığında buradan öğreneceklerini doğru öğrensin diye kitaplarımı yazdığım konunun ilgili bilim adamlarına daima okutur ve hatalarım varsa lütfen kırmızı kalemle işaretleyin derim, onlar da işaretlerler. Ben de onları düzelterek kitabımı yayımlarım.

Bu aynı zamanda bir vebaldir. Tarihe ilişkin bir söz söylüyorsanız, tarihi aklamak yahut da karalamak durumunda olamazsınız. Tarih objektiftir, bitmiştir. Objektif bir bakış açısıyla

görmeniz gerekir onu. Yanıltamazsınız insanları, özellikle tarih hakkında yanıltırsanız siz ölür gidersiniz de o yanlış, sağ kalır ve vebal siz öldükten sonra bile devam eder. Ama doğru ve güzel bir şey yaptıysanız, o doğru ve güzel şey, siz öldükten sonra da insanları doğruya götürür. Bu da sizin öldükten sonraki ameliniz olur. Kim öldükten sonra arkasından kötü söz söylenmesini ister ki? Yahut da tersinden söyleyelim tarihî kişiler hakkında yazıyorum. Barbaros'un ben öte dünyaya vardığımda gel bakalım, gel bakalım diye manalı manalı çağırmasındansa, evlat ne güzel şey yaptın, gel seni bir kucaklayayım demesini yeğlerim. Oraya vardığımda o insanlarla tanışacağım. Ben sizin hayatınız hakkında roman yazmıştım diyeceğim. Yahut da onlar zaten biliyor ise, yazdığımdan ruhları haberdar ise, mutlaka onlar beni karşılayacak.

• ***Son zamanlarda tarihî kişiliklerin sinema ve dizilerde işlenmeye başlanmasıyla tarihî bazı olayların ve kişilerin kısmen de olsa gerçeğinden farklı tezahürleriyle karşılaşılıyor. Romanda ya da herhangi bir sanatta tarihî gerçeklere karşı sanatçının mesafesi nasıl olmalı?***

Bu her yazarın kendi vicdanında vermesi gereken bir karardır bana göre. Çünkü ortaya çıkardığım şey bir sanat eseridir. Nihayetinde bir romandır. Orada insanlara bir edebî eser anlatıyorsunuz, bir kurgu ile bir şeyleri veriyorsunuz. Bu sizin kurgunuzdur, tarih değildir. Ama eğer, tarih hassa-

**Ben şiirin işçisiyim.
Şair değilim. Hiçbir zaman da şair olamadım. Belki de olmak istemedim, olmak isteseydim olamayabilirdim.**

siyetiniz varsa, kurgunun derecesi ile tarihî bilginin derecesi arasında bir oranlama yapmak zorunda kalırsınız.

Ne kadarı kurgu, ne kadarı tarih sorusu her yazarın yegân yegân kendi vicdanında karar vereceği bir sorudur. Birisi benim romanımın %5'i tarihtir, %95'i kurgudur diyorsa, ona hayır böyle yazamazsınız diyemezsiniz. O bir roman yazıyor, tarih kitabı yazmıyor. Belgeler, arşiv kayıtları, tarihî dokümanlar, yabancı devletlerin arşivleri vs. demiyor. Ama aynı şekilde bir başka kişi de benim kitabımda tarih %95'tir, %5'i kurgudur diyorsa ona da kimse karşı çıkamaz. Okuyucu orada hangisinin tarih olduğunu, hangisinin kurgu olduğunu anlayabiliyorsa doğru bir şey yapılmıştır. Benim romanlarımda okuyucu tarihin net ve kesin doğrularını görür. Ben o vicdani soruyu kendime sorduğumda kitaplarımın %80'i tarihtir, %20'si kurgudur diyorum. Başka bir arkadaşım kitabının arkasında şöyle yazabiliyor; tarihte şu şekildeydi de ben bu şekilde kurguladım, tarihte şuradaydı da ben onu aldım şurada kullandım. Yapabilir, nihayetinde bir romandır. Ama eğer okuyucu o romanı okurken tarihî bilinç açısından size güvendiye onu yanıltmamanız lazım.

Okuyucum bu bakımdan bana güveniyor. Ben de okuyucuma bu rahatlığı her defasında titizlikle sağlıyorum. Ve her defasında ben okuyucuma şu teminatı veririm: Benim romanlarımı okuduğunuzda tarihi doğru öğreneceksiniz. Evet kurgu olacak, ama kurgu tarihin akışını bozmayacak şekilde olacak. Buna hassasiyet gösteriyorum ben. Çünkü tarih üzerine söz söylemek bana göre şöyle bir şeydir. Sokakta bir adamın ayağına basarsınız, özür dileme şansınız vardır, kırmızı ışıkta adımınızı caddeye atarsınız, tam o sırada yeşil yanarsa, affedersiniz, hakkınızı helal edin dersiniz. Yaşayan insanların hakkına bile siz bu kadar hassasiyet gösterip hiç kimsenin hakkı bana geçmesin derken, sağ olanların bile hakkını düşünürken, ölülerin hakkı bana neden geçsin. Ben bu bilinçle kurgu yapıyorum. Tarihin ana akışını asla bozmadan. O yüzden pek çok kitabımın arkasında bir kaynakça vardır. O kaynakçadaki kitapların hepsini okumuşumdur.

• *İskender Pala romanlarının hemen hepsinde aşk var, sevgi var? Romanlarınızın ana omurgasını bu duygular oluşturuyor diyebilir miyiz? Yoksa anlattıklarınız sadece “gönül medeniyetinin zenginliği” mi?*

Okuyucum benden mutlaka aşkı anlatmamı bekliyor. Ben de okuyucuma mutlaka aşkı anlatmak istiyorum. Çünkü insanların materyalist bir çağda kaybettikleri manevi değerleri var. Bunların ilki gönül dünyalarındaki güzellikler. Sevmeyi unuttuğumuz bir çağda yaşıyoruz. Ve bir roman vasıtasıyla ben insanlara sevgiyi ve aşkı anlatabilmeliyim. Zaten okuyucu da bunu hissediyor, o ihtiyacını gidermek için benim kitaplarımda aşkı arıyor.

Elbette ki bir romanda macera olur, elbette ki -ben tarihî roman yazıyorum- tarih olacaktır. Dolayısıyla bu üçü yani tarih, macera ve aşk benim romanlarımın vazgeçilmezidir. Aşkın bazen mecazisini, bazen beşerîsini, bazen ilahisini anlatırım; ama mutlaka aşkı anlatırım. Peki, bunu neden yaparım, bir defa ben insanlığın maddeye bağımlılıktan sancı çektiğini, materyalizmin bir hastalık haline geldiğini düşünüyorum ve bu hastalığa çare olarak aslında insanın manevi özelliklerini ve hasletlerini öne çıkarmayı bir ilaç olarak, bir reçete olarak görüyorum. Nedir o, gönül; nedir o, ruh; nedir o, zihin. Bunları göremiyoruz biz. Bunlar soyut şeyler. Ama bir insan bunlardan ibarettir. Bir insan zihninden ibarettir. Düşüncelerinden ibarettir. Fikirlerinden ibarettir. Anlattıklarından ibaret-

tir. İnsana onun için değer veririz. Bir insan gülümsemesinden ibarettir. Yardım etmesinden, yardımlaşmasından, sevmesinden, dostluk kurmasından ibarettir, bütün bunlar gönül işidir. İnsan -bir dinî inanca sahip olmasına gerek yok, isterse ateist olsun- ruhumuzun boşluğunu giderecek bir şeyin olması gerektiğine inanıyor. Bu alanlar, bu üç alan, o kadar boşluğa düştü ki bu çağda, bu üç alanı doldurabilmek için insanların kendilerine şöyle bakmaları lazım. Bir dizi izleyerek tarih öğrenilebilir. İyi de, bir roman okuyarak tarih daha iyi öğrenilir. Ben sevgiyi ve aşkı öğrenerek hayatı daha iyi yaşayabilirim. Kaş çatmalar yerine, gülümsemelere yönelebilirim. Enerjimi olumsuz şeylere harcamak yerine, olumlu şeyler için harcayabilirim. Kavga ederken harcayacağım enerjimi varsa üretirken harcarım. Yahut belirli bir idealin, belirli bir hedefin peşinden yürürüm. O ideal ve ülkü benim için iman noktasında bir kutsallık taşımaya başladığında, yaptıklarımı bu topluma ona göre yansıtırım.

İşte bu üçünü de, yani hem aşk bahsinde, gönül bahsinde, hem ruh bahsinde hem de zihin bahsinde, roman, bugünün okuyucusunu, bugünün maddeye düşkün dünyasındaki okuyucuyu sancularından kurtarabilmek için bana göre uygun bir türdür. Onun için gönülden bahsederim, aşktan bahsederim, insanları devamlı döndürüp dolaştırıp aynı merkeze, kan dolaşımı nasıl hep kalbe geliyorsa ben de insanları döndürüp dolaştırıp kalbiniz,

Aşkın bazen mecazisini, bazen beşerîsini, bazen ilahisini anlatırım; ama mutlaka aşkı anlatırım.

gönlünüz, ruhunuz, zihniniz diyerek, bunları tekrar tekrar vurgulayarak, onlara anlatarak bu çağa yönelik az da olsa iyileştirmeler yapmaya çalışırım.

• ***Okuyucunun romanda aşk, sevgi gibi duyguları aramasında sevgi medeniyetinin mirasına sahip olmanızın da bir etkisi var mı?***

Hiç şüphenez olmasın. Çünkü buna açlık duyuyor bu toplum. Yani sığlaşmış bir zeminde derin ırmakların lezzetini arıyoruz. Çok geniş bir okyanus derinliğini yitirdik, şimdi ayaklarımız suya değsin diye çırpınıyoruz. Tabiatın bütün o ihtişamını göz ardı ettik. Nesiller boyunca getirdiğimiz bize ait olan genlerimiz bile şimdi bize isyan eder durumda. Sevginin sokakta herkesi kuşattığı daha 200 sene önceki insanlara bakınca bu nesil nerden çıktı diyorsunuz. Benim işim divan edebiyatı olduğu için tarihin koridorlarında çok fazla dolaşıyorum. Emin olun ki sokaktaki genç kızımız çok uzak değil, yedi göbek önceki büyük nenesinin yaşadığı büyük zenginlikle yaşamıyor. Dünya daha gelişmiş, bilgi daha çok, zenginlik daha iyi, imkânlar daha bol fakat beş nesil önceki kadar mutlu değiliz. İnsanların sevgi ile olan bağları kaybolunca birçok güzelliği de kaybettik.

Bir zamanlar biz bir toplum idik, bir medeniyete ait idik, kendimizi bir kültürün, bir ailenin içerisinde hissediyorduk, ailemiz vardı, sokağımız vardı, mahallemiz vardı, toplulumuz vardı, problemimiz sadece bizim problemimiz değildi, aynı zamanda ailemizin, sokağımızın, mahallemizin de problemiydi, kızımız mahallemizin de kızıydı, namusumuz önce bizim namusumuzdu ama mahallemizin de namusuydu, anlayışımız önce bizim anlayışımızdı ama mahallemizin de anlayışındı. Oysa şimdi, kalabalıklar hâlinde yaşıyoruz, fakat tek tek hayatlar yaşıyoruz, tek başına. On parmağın birbirine kenetlenmesi gibi yaşıyorduk. Şimdi on parmak hâlâ var, ama ayrı ayrı, hepsi tek başına yaşıyor. Hiçbirinin birbirine dokunan, kenetlenen bir kısmı yok. Eskisi gibi on parmak tekrar birbirine sıkı sıkıya kenetlenirse, birinci parmağın ürettiğini, yahut da düşündüğünü ikinci hisseder; ikincinin düşündüğünü, ürettiğini, yaşadığını, hüznünü, sevincini, üçüncü, üçüncününkini dördüncü... Böyle böyle sirayet eder bütün parmaklara.

Keder de hüznün de sevinç de neşe de aileye aittir. Topluma aittir. Mahalleye aittir. Medeniyete aittir. Ama şimdi o medeniyet sığlaştı, herkes tek başına onu arıyor. Herkesin zihninin arka planında bu arayış var, eskiye özlem var. O özlem dolayısıyla gençler benim kitaplarıma o özlemi biraz olsun giderebilmek için itibar ediyor.

• ***Daha önce Yavuz Sultan, Şah İsmail, Yunus Emre, Barbaros Hayrettin gibi hem edebiyat hem de tarih***

Roman, bugünün okuyucusunu, bugünün maddeye düşkün dünyasındaki okuyucuyu sancularından kurtarabilmek için bana göre uygun bir türdür. Onun için gönülden bahsederim, aşktan bahsederim.

açısından önemli kişileri anlatan romanlar yazdınız. Bu romanınızda ise Hâlid bin Zeyd ebû Eyyûb el-Ensârî hazretlerini kahraman olarak misafir ediyorsunuz. Sizin için bu ev sahipliğinin özel bir nedeni var mıydı?

Şehirler ruhlarıyla yaşar, şehirler zamanları biriktirir, şehirler tarihin ilk şahitleridir ve kendi tarihlerinde geçmiş olan hiçbir şeyi unutmaz. Onu kendi toprağına harç eder. Kendi duvarına tuğla yapar, onu daima yaşatır, anar. İstanbul için Ebû Eyyûb el-Ensârî tam bir hatıradır. Konstantinapolis olduğu zamanda bile Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin İstanbul'a dair bir anlamı vardır. İstanbul'un, Konstantinapolis'in bir azizidir o. Bizanslıların Ayazma gibi ziyaret ettikleri bir azizdir. Fatih İstanbul'u fethederken ruhaniyetiyle ordunun arasındadır o. Sekiz yüz küsur yıl sonra âdeta dirilmiş, tekrar kılıç sallamıştır. Çünkü o, yeniçerilerin elindeki kılıcın ta kendisidir. Çünkü o, bayrağı diken Ulubatlı Hasan'ın heyecanıdır.

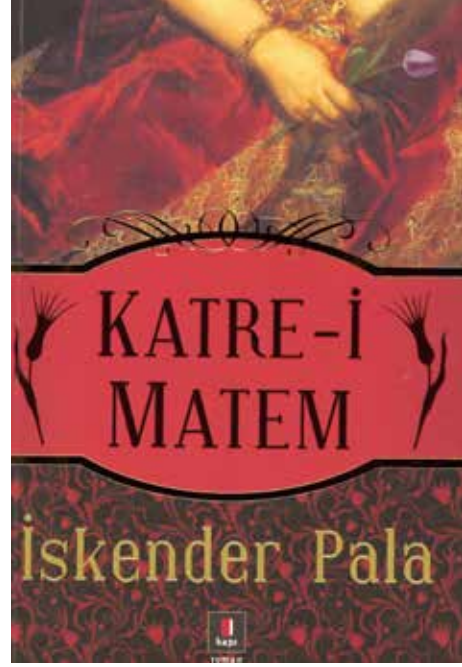
Bu bakımdan, ben Atatürk Köprüsünden veya Haliç Köprüsünden ne zaman geçsem, mutlaka başımı onun

olduğu tarafa çevirir bir selam veririm. Hatta yanımda öğrencilerimden, tanıdıklarımın, akrabalarımın birileri var ise hadi bu köprüden geçerken konuşmayalım, birer Fatıha okuyalım ve şehrimizin sahibine bir teşekkür edelim, o bu şehrin sahibidir, o mihamdardır, hâlâ bizi konuklayıp duruyor, önce kainatın efendisini misafir edindi, şimdi onun ümmetini misafir ediyor diyorum. Fakat biz ona ev sahibi gibi davranıyor muyuz? Mesele burada.

• ***Ev sahibi gibi davranmak diyorsunuz. Biz misafirler olarak şehrin manevi sahibini nasıl memnun edebiliriz?***

Ev sahibi gibi nasıl davranabiliriz? Onu bir misafir gibi ağırlayarak. Ev sahibinin en iyi ağırlanma şekli onu misafir etmektir. Birisi sizi ağırladıysa siz de onu ağırlarsınız. Arada sırada İstanbulluların Eyüp Sultan'dan yana başlarını çevirip siz de bize buyurun efendim demesi gerekir. Bu bilinci uyandırabilmek için böyle bir roman yazdım. İnşallah mizanımıza konur. Ben bereketli bir roman olduğunu düşünüyorum. En azından bu romanı yazdığım zamanlarda abdestli olmaya gayret ettim. Belki bunun bir etkisi olur, hayırlı güzel bir sonuç çıkar diye düşünüyorum.

• ***Roman, müellifinden az çok bir şeyler barındırır bünyesinde. Tarihî bir roman olmasına rağmen Mihmandar'da İskender Pala var mıdır?***

Her yazar, kendi çağını yazar. Tarihi roman yazabilirsiniz ama yazdığımız şey kendi çağınızın yansımasından ibarettir. Onun için tarih tekerrürdür derler eskiler. Öyle hadiseler yaşanmıştır ki tarihte, siz onları anlatırken kendi gününüze de göndermeler olduğunu yahut da kendi gününüzde de bunun benzerlerinin var olduğunu görürsünüz. Bu bakımdan bir yazarın kendi romanının içerisinde olmadığı bir sayfa yoktur. Çünkü bugüne, bu düşünceye, bu birikime göre bir roman yazıyorsunuz. İşin asıl mesuliyetli kısmı da budur zaten.

Bütün romanlarım bana göredir, benim özelimdir ve ben kendi özeli mi başkalarıyla paylaşıyorum. Eyüp Sultan benim zihnindeki şekliyle budur. Barbaros benim düşündüğüm ve

Tarih, macera ve aşk benim romanlarımın vazgeçilmezidir.

anladığım şekliyle budur. Şah İsmail benim düşündüğüm ve anladığım şekliyle budur. Okuyucu onun için bazen şu şansa sahiptir. Romancı burada benim düşündüğüm şekilde anlatmamış diyebilir. O da onun özelidir. Bu bakımdan her roman yahut her kitap herkese bire bir kendini anlatmaz. Ama başarılı bir kitap okuyucuya kendini anlatan kitaptır. Yazarı anlatan değil. Okuyucu okurken kendisini bulmalıdır onun içerisinde. Bunu başarabiliyorsa bir kitap iyi yazılmış demektir. Ve öğrenmek kabul etmeyin lütfen, benim pek çok okuyucum bu kitapta kendimi buldum diye bana geri dönüş yapar. Bu bana biraz kıvanç verir, biraz da sevinç... Elbette ben kitaplarının içinde varım.

• ***Romanlarınızı, geniş bir araştırma ve gözlemden sonra yazıyorsunuz. Mihmandar'da da hikâyeler arasında gizlenmiş çok fazla ayrıntı var. Mihmandar romanı için ne gibi hazırlık yaptınız?***

Önce Eyüp Sultan hakkında yazılmış kitapları okudum elbette. Çoğu menkıbe tarzında idi bunların. Fakat bu romanı yazmaya niyetlenince önce Bizans tarihini, sonra İslam tarihini okumam gerektiğini düşündüm. Yıl 668, fazla kaynak yok elinizde. Olanların da birçoğu yabancı dillerde. Bunların dilimize çevrilmişlerini inceledim. Çevrilmeyenlerin en azın-

dan içeriği ile ilgili bilgi aldım. Bütün bunların hepsinin içinde önce kendi zihnimde tarihin nasıl olduğunu ve nasıl aktığını netleştirdim. Zaten bütün kitaplarımda bunu yaparım. Önce tarih ne? Önce tarihi anlarım. Çeşitli kaynaklardan okuyarak en doğru tarihi tespit ederim. Doğru tarihi tespit ettikten sonra ekranıma onu yazarım. Sonra kurgu kısmı gelir.

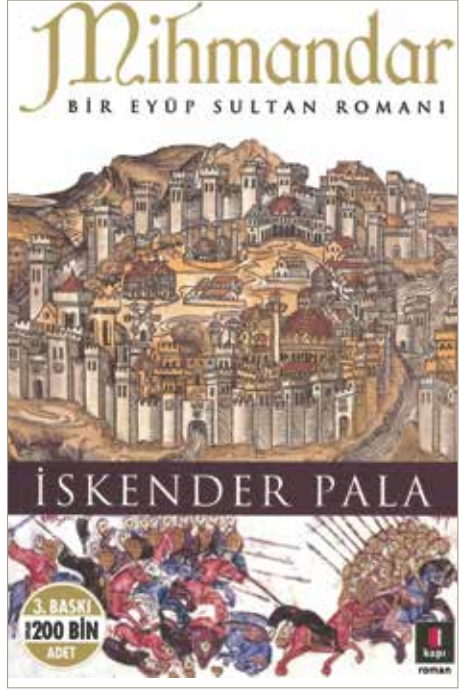
Burada da Bizans hakkında ve ilk dönem İslam devletleri hakkında çok şey okumam gerekti. Emevîler, Suriye ve fetihler... İslam'ın büyüme çağı, Bizans'ın biraz daha entrikalara bulanmaya başladığı; krallarının, imparatorlarının hiç durmadan küçük iktidarlar gibi değiştiği, suikastların kol gezdiği bir dünya ile karşılaştım. Araştırmalar ne kadar uzun olursa, kitabınız o kadar güzel, araştırmalar ne kadar çok olursa, ayrıntı o kadar çok olur. Eğer siz okuyucunun gözünde bir şeyi canlandırabiliyorsanız, her ayrıntıya varasıya kadar bir şeyi iyi kavrayabiliyorsanız, o olmuş demektir bana göre. Pek çok yazar arkadaşım bana şunu söyler: Senin okuyucuna hiç güvenin yok. Niye diye sorarım, o kadar çok ayrıntı anlatıyorsun ki... Ben de derim ki; bilakis ben okuyucuma güvendiğim için bu kadar ayrıntıya giriyorum. Okuyucum, bilmiyorsa bu ayrıntıları, öğrenir. Biliyorsa kontrol etmiş olur. Benim her hâlükârda alnım ak olur. Onlar derler ki birazını bırak okuyucunun hayali tamamlasın. Ben de derim ki, tarih hayal ile tamamlanacak bir alan değildir. Bugün-

de geçen bir roman yazsam, belki dediğiniz gibi davranabilirim. Ayrıntıları zihninden tamamlasın. Çünkü bildiği bir dünya. Anlatılanlar okuyucunun bilmediği bir dünya ise o zaman ayrıntılar önemlidir. Hatta ben sırf ayrıntılar için kitaplarımın içerisine kara kalem desenler koyarım. Giyim kuşam, yerleşim, şehirleşme, hayat tarzı... O resimlere bakarak bile okuyucu o kitabın nasıl bir dünyayı anlattığını, 350 sene önce hayatın nasıl olduğunu kavrayabilir.

Yani o resimleri boşuna serpiştirmiyoruz. Gravürler boşuna değil benim kitaplarımın arasında. Okuyucunun tarih bilincini pekiştirecek görsellikler olarak varlar.

• ***Mihmandar için özellikle nelerinizi ziyaret ettiniz?***

Mihmandar için birtakım zorluklarla karşılaşmama rağmen birçok yeri ziyaret ettim. Öncelikle umre zamanı değildi, dolayısıyla Suud hükümeti vize vermedi. En sonunda Dışişleri Bakanlığında bir nota yazdırarak vize alabildim. Önce romanın içerisinde geçen ismini andığım herkesin ayak izine basmaya çalıştım. Sadece Ebû Eyyûb el-Ensâri değil, aşıktan birçok insanın. Keşke karışık olmasaydı da Şam'a da gidebilseydim. Benim niyetim Medine'den yola çıkıp Şam'a, Şam'dan da İstanbul'a kadar kara yoluyla gelmekti. Ama bölge kan revan içinde olduğu için bu mümkün olmadı.

Medine'de Ebû Eyyûb el-Ensâri hazretlerinin evinin olduğu yerde bağdaş kurup oturdum. Peygamberimizin ravzasına 20 metre kadar uzaktı. Orada çok bereketli bir zaman geçirdim. Orada okudum. Bu ziyaretin iyi tarafı, Umre zamanı olmadığı için çok tenha olmasıydı. O tenhalıkta rahat rahat, sessiz sakin, huzurlu bir şekilde kitabı okudum. İyi ki de okumuşum. Mesela Tâif'e gittim. Abdullah bin Abbas orada. Medine'de Cennetü'l Bâki'yi ziyaret ettim. Hicret yolunda Süraka'nın geldiği yeri, peygamber efendimizin kısır keçiyi sağdığı yeri ayak basa basa geçtim. Yazdıklarınızın doğru olduğunu orada test ediyorsunuz. Siz bir tasvir yapmışsınız, bir coğrafya tasvir etmişsiniz. Çoğu zaman internetten bakarak yapıyorsunuz

bunu. Sonra yerine gelip bakıyorsunuz ki coğrafya öyle değil, düzeltiyorsunuz. Bunu yapmalıyım her romandan sonra. Romanın geçtiği yerleri, sadece yer olarak, coğrafya olarak değil. Mesela rüzgâr nasıl esiyor, akşam nasıl oluyor, karanlık çöktüğünde hayat nasıl devam ediyor, zorlukları neler, romanda anlattıklarım bunlara ne kadar uyuyor.

Bütün bunları test etmek için son okumaları romanın geçtiği yerlerde yapıyorum. *Mihmandar*'da da yaptım. Özellikle Mekke ve Medine ayağında, sonra da Anadolu'da, Hatay'dan bu tarafa.

• ***Mihmandar romanına konu olan Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin ismiyle ilgili bilinen yanlış nedir?***

Yerleşmiş artık, onu değiştirelim diye söylemiyorum bunu. Eyüp semtinin adı da değişmez, Eyüp Sultan adı da değişmez. Biz bir hizmetkâra sultan demişiz. Ona ihtişamlı bir şan şöret vermişiz. Nice sultanlarımız onun ayağına gidip hizmetkâr olmuş. Biz onu hep Eyüp adıyla anmışız. Hâlbuki Eyyûb, Halid bin Zeyd'in oğlunun adı. Araplarda ilk çocuk erkek olduğunda anne ve baba o çocuğa konulan ad ile künyelenir. Halid bin Zeyd erkek çocuğu olunca adını Eyyûb koydu. O günden sonra halk onu Ebû Eyyûb, annesini de Ümmü Eyyûb diye çağırırdı. Adları unutuldu. Hiç kimse onlara Halid bin Zeyd ya da Fatıma demedi. Buraya geldiğinde de hâlâ ona Ebû Eyyûb deniyordu. Asıl

yanlışlık Ebâ Eyyûb şeklinde telaffuz etmektir. Doğrusu Ebû Eyyûb'dur. Ebâ Eyyûb bir hitap var ise kullanılır. Ya Ebâ Eyyûb! diyebilirsiniz.

Romanda anlatmaya çalıştığım başka yanlışlar da var. Mesela insanlar Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin türbesine gidiyorlar, türbeye doğru el açıp başlıyorlar duaya. Kible arkalarında kalıyor. Hayır, yan dönmeleri lazım. Allah'tan istemeleri lazım. Haşa Ebû Eyyûb'dan bir şey isteyemezler, o da bir şey veremez. Her ne ki istenecektir, Allah'tan istenir. Bunun için buna dikkat etmek lazım.

Bir başka şey, bu roman dolayısıyla Ebû Eyyûb el-Ensârî civarında Toklu Dede mezarlığında metfun bir Hamed vardır. *Mihmandar* romanımın kahramanı Hamed. 17 yaşında tabiinden bir delikanlı bu. Peygamber aşkıyla İstanbul'a gelmiş. Burada şehit düşmüş. Tam da Ayvansaray surlarının altına gömülmüş. Şehit düştüğü yere. Adı Hamed. Osmanlı kaynakları Hamed adını bilmedikleri için mezar taşını okurken, Hamed'i başında bir elif varmış da düşmüş sanarak, başına hayali bir elif koyup Ahmed el-Ensârî demişler. Ya da bazıları sonuna bir lafzatullâh getirerek Hamudullâh el-Ensârî demişler. Hâlbuki o, ensardan değil; tabiindendi. Bu roman dolayısıyla onun mezarı belirginleşmiş oldu. Şimdi insanlar gidince ona da Fatıha okuyabilirler.

Hamed, küçük olduğu için Hu-meyd diyorlar ona. Bizdeki Ayşecik

gibi... Hamedcik 17 yaşında ve o da ni'mel ceşten, peygamber efendimizin o ne güzel asker dediği askerlerden birisi. Fakat bugüne kadar Fatihalar okunurken adı yanlış anılıyordu. Bundan sonra inşallah Fatihalar doğru yere gidecek.

• ***Birçok romanınızda olduğu gibi Mihmandar'da da olaylar birçok farklı anlatıcı tarafından aktarılıyor. Böyle bir yönteme başvurmanızın özel bir nedeni var mı? Bu yöntem size ne gibi imkânlar sağlıyor?***

Bir defa sağladığı imkânın haddi hesabı yok. Daha önce tek anlatıcının anlattığı roman yazdım. *Katre-i Matem*. Bir kitabın anlatıcı olduğu bir roman da yazdım. Ama *Şah&Sultan*'dan itibaren tarafların anlattığı ve anlatıcıların çoğaldığı romanlar yazdım. Bu şekilde bir anlatım çok fazla imkân sağlıyor yazara. Bu sayede olayların kurgusu daha da çetrefilleşebiliyor. Okuyucunun merak edeceği bir cümleyle bölüm bitirildiğinde, okuyucu onu zihnine yazıyor ve bu cümlenin sonu nasıl olsa gelecek; ama iki bölüm sonra mı gelecek, üç bölüm sonra mı gelecek, falanca kişi konuşunca mı, yoksa filanca kişi konuşunca mı gelecek diye düşünür. Bu anlatım yönteminin sağladığı imkânlardan birincisi bu. İkincisi ise anlatımda hikâyeye sağladığı çeşitlilik. Romanda bir tek konunun ırmak gibi akması mümkündür. Ama ben tercih ediyorum ki o ırmağın etrafında yeşeren tarlalar da, o ırmaktan ayrılan kollar da, o ırmağa akan küçük akarsular da benim ro-

manıma zenginlik katsın. Dolayısıyla farklı kişilerin ağzıyla anlatmak bunları da sağlıyor. Farklı meyveler, farklı çiçekler, farklı sebze bahçeleri, farklı coğrafya... Akan suyun mineralleri değişiyor, bir lezzet oluyor bu şekilde. Böyle yapmayabilirim. Yani tek anlatıcı ile de yazabilirim. Bir sonrakinde nasıl davranacağımı şimdilik bilmiyorum. Ama bu tarz benim çok hoşuma gidiyor.

• ***Yakın zamanda yayımlamayı düşündüğünüz bir eser var mı?***

Yazmakta olduğum kitaplar var. Hangisi daha önce biter bilmiyorum. Ben Uşaklıyım, Uşak'ta Karun hazineleri var. Uşak müzesinde bir kanatlı at var. Karun hazineleriyle alakalı, Uşak'a dikkat çekecek ve belki Uşaklı olmanın gereği olarak, şehrim vazifemi, borcumu ödeyebileceğim bir roman var tezgâhımda. Bir de Ebû Eyyüb el-Ensârî'ye başlamışken, asrısaadetten kırk ayrı kişinin küçük küçük hikâyelerinden ve insani hikâyelerinden oluşan bir anlatı yazıyorum. Roman değil, çünkü ben asrısaadetin romanının yazılması taraftarı değilim. Çünkü hazreti peygamberin hayatında kurgu yapamazsınız. Siyer sabittir. Orada kurgu yapmaya kalkarsanız, yanlış bir yola saparsınız. Onun için her türlü kaynağın ayan beyan ortada olduğu bir alana ait ancak küçük hikâyeciklerle asrısaadetin kalbe dokunan kısmını anlatmak istiyorum. İkisine de başladım. Bu arada bir tane de yarım bekleyen romanım var. Bir Şeyh Galip romanı, yarım bekliyor.

• **Cumhurbaşkanlığı Özel Ödülü'ne edebiyat dalında layık görüldünüz. Ödül, yazar ve edebî eser için hangi anlamları ifade eder? Ödül alınırken neler hissettiniz?**

Ben divan edebiyatıyla uğraşıyorum. Ve hep şöyle sahneler var gözümün önünde: Falanca padişah filanca divanı kendisine takdim eden şaire caize verdi. Falanca vezir falanca şaire falanca kitabı dolayısıyla iltifat etti. O dönemlerde telif ücreti böyle ödenirdi. Ağanın eli tutulmazdı. Yayıncılar yoktu. Yayınevleri telif oranı %5, %10, %15 gibi bir barem göstermiyordu. Siz bir eser ortaya koyduğunuzda, bu eser birisi tarafından takdir edildiğinde ya bir kürk ihsan edilir ya başınız okşanır ya size bir caize verilir ya da bir ev bağışlanırdı. Eser sahipleri böyle iltifat görürdü. İltifat demek bu demektir.

Süleyman 1520 yılında tahta geçiyor, 1526 yılında Baki doğuyor. Altı yıllık bir hükümdar. Baki yirmi yaşlarına gelince medreseyi bitiriyor, *Sümbül Kasidesi* diye bir kaside yazıyor. Kaside o kadar meşhur oluyor ki herkes okuyor, padişah da okuyor. Diyor ki şu şairi, şu kasideyi yazan genci çağırın bana. Alnından öpeyim onun. O günden sonra Baki'yi himaye ediyor Kanuni Sultan Süleyman. *Lütfi Tarihi*'nde aynen şöyle yazılır: "Ömrümün üç yerinde çok haz etmişimdir. Bunlardan biri de Baki gibi bir şairi, bulup çıkarıp iltifat etmeğimdir."

der Sultan Süleyman. Diğeri Süleymaniye külliyesi, camisidir. Birisi de olsa olsa Hürrem Sultan'dır.

Kanuni Sultan Süleyman, Süleymaniye külliyesini yaptıracığı zaman Baki'yi bina emini yapıyor. Bina emini demek şantiye şefi demek. Şantiye şefi, ne kadar çimento geldi, ne kadar demir var, falanca işçiye ne kadar ödenecek, falanca kişinin alacağı ne gibi hesaplarla uğraşan kişidir. İşin garibi kelimelerin efendisi, birdenbire rakamlara bulanıyor. Baki orada Mimar Sinan'ı tanıyor, onu izliyor. Onu taşıyontarken, yan yana ve üst üste koyarken görüyor, nasıl çıldırtıcı bir güzellikle bir abide yaptığına şahit oluyor. Kendince -bunu ben düşünüyorum- şöyle diyor; ben de bu usta gibi kelimelerimi nazik yerinden yontmalı, üst üste ve yan yana koyarken bu usta gibi koymalıyım, öylece abideler yapmalıyım diyor ve o günden sonra Baki'nin şiirinde bambaşka bir hava görülüyor. Adı Baki oluyor işte ve aynı Baki, Kanunî Sultan Süleyman öldüğünde öyle bir kaside yazıyor ki Kanuni'nin ömrümün üç yerinden haz etmişimdir sözü haklı çıkıyor. Çünkü Baki'nin *Kanuni Mersiyesi* Süleymaniye Camisi kadar ihtişamlı bir şiirdir. Biz dilini anlamadığımız için onun ihtişamının farkında değiliz. Ama Süleymaniye kadar göz alıcı bir şeydir o şiir. Cumhurbaşkanımız bana ödül verdiğinde kendimi Baki gibi hissettim. İltifat görmek böyle bir şeydir.